

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. Per culpam Theologicam gravem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

1. *Leff. l. 2. c. 7. dub. 6. n. 27. Vasq. de refut. c. 2. §. 2. dub. 2. d. 2. c. 7. dub. 6. n. 27. Dicitur l. 2. de Duf. Tract. 2. d. 3. c. 7. dub. 6. n. 27. Ratio est, quia tota obligatio in hac radice oritur ex delicto quando committitur in injusta rei alienae usurpatione; ergo, ubi in conscientia tale delictum non committitur, nec obligatio restitutionis oritur.*

4. Hinc primò; Si quis, & cum moderamine inculpate torula se defendat, aliquod damnum alteri facit, non obligatur ad restitutionem. Secundo, Si Militem obediens pugnavit in bello à se prudenter iusto non obligatur in conscientia, ex Mol. l. 1. c. 1. ubi dicitur, si quis in bello à se prudenter iusto non obligatur in conscientia, nisi forte, ut infra dicitur, ratione rei acceptae extantis, vel in quo fuerit factus ditor. Tertiò, Si quis credens bona fide rem suam, illam accipiat, consumatque, nec in aliquo delicto factus sit non tenetur ad restitutionem ullam. Quare, quando communiter Doctores docent, quod culpa inducere restitutionem obligationem, ideo dicunt, quia communiter lata culpa diffculter invenitur, si culpa Theologica, si tamen hac re vera abstinere non inducitur. Lege Vasquez de refut. cap. 2. §. 1. n. 19.

§. V. Per culpam Theologicam gravem.

Ad inducendam obligationem restitutionis, debet adesse culpa Theologica gravis, hoc est culpa in conscientia mortalis. Pro cuius explicatione, præmitto injunctam acceptationem posse esse venialem ex duplici causa. Primò, ratione paritatis materiae, ut si quis obnoxius sit imperfectione deliberationis, ut si quis sine perfecta consideratione, quod res sit aliena, illam accipiat, et consumat.

2. Aliter primò, Acceptationem injustam venialiter, & (propter paritatem rationis) damnificationem venialem ex sola paritate materiae, parere quidem onus restitutionis, sed sub veniali. Ita Sanchez, l. 2. in Decal. c. 23. n. 6. ubi, contra Vasq. de refut. cap. 2. §. 2. n. 20. & 25. Ratio est, quia si restituere, detineres rem alienam, invito domino: sed quia solum retinere rem levem, non nisi leviter peccares.

3. Aliter secundò, Ex injusta rei, quantumcunque gravis acceptatione, seu damnificatione veniali, ratione deliberationis, non oriri obligationem restitutionis sub mortali, imò satis probabiliter, nec sub veniali. Ita Sor. l. 4. de iust. q. 7. ar. 2. Sa, v. Restitutio, Leff. l. 2. cap. 7. dub. 6. n. 27. Sanchez, Leff. Henricus apud Dicast. l. 1. dub. 2. n. 56. contra ipsum Dicast. aliòque loco n. 49. Ratio fuit, quia actus moralis imperfectus, qualis est de liberata acceptio, non potest esse causa obligationis mortalis perfectae, qualis est obligatio certa quatenusque, & præcipue, qualis est mortalis obligatio restitutionis materiae gravis: Equae enim proportio esset, si per actum factum à semidormiente, cui assimilatur, qui minus deliberat agit, obligaretur ad subeundam poenam gravem, sub onere certo peccati mortalis: Contra, quia ex Sanchez, lib. 4. in Dec. cap. 1. n. 18. & Sanchez, tom. 2. de Relig. de essentia voti, cap. 6. & lib. 2. de poenar. c. 7. neque promissio facta homini, neque votum factum Deo, nec iuramentum, nec præceptum Superiorem procedant ex imperfecta deliberatione, inducunt obligationem ullam, ne venialem quidem: ergo neque injusta acceptio, pari modo ex imperfecta deliberatione procedens.

4. Ex hac conclusione sequitur: Qui subita ira percussit per actionem malam tantum venialiter hominem occidit, non obligari ex Leffio, l. 2. c. 2. n. 28. ad ullam restitutionem: Qui per negligentiam venialem finit getem proximi comburi: Qui famulus per similem levem negligentiam relinquit fotes domus Domini apertas, unde fures domum expilant: Qui custos nemorum,

vineae, vectigalis per levem culpam non rectè custodit, & similes, non obligari ad restitutionem, quia supponitur solum venialiter peccasse, unde tantum onus certae obligationis sub mortali nequit progigni. Adverte tamè per diligehter, negligentiam, quae in uno genere actionis, est leviter culpabilis, esse gravem in alio, ut superius lib. 1. cap. 3. §. 7. v. Depositum, per aliam occasionem explicuimus. Qui alterius famam gravem tollit, per inadvertentem venialiter locutionem, ita etiam se habere, nonnulli apud Leff. l. 2. c. 11. d. 2. n. 118. affirmant: nam solum ad restituendam famam cum tunc solum obligat ex virtute Charitatis, cum commodè potest. Verum, an ex alio capite is obligetur ex Iustitia, dicitur l. 9. cap. 3. §. 3. n. 8.

5. Afferro tertiò: Eum, qui post multa furtula tandem per ultimum attingit materiam notabilem, obligari sub mortali ad restitutionem. Ratio est, quia tunc detentio tot furtulorum simul unitorum, est detentio quantitatis notabilis, atque adeò mortalis, ut supra vidimus; quare non est mirum, si stante assertione prima, & secunda, ster hæc tertia, in qua supponitur detentio perfectè deliberata rei notabilis: vide quae dixi, cum de furto, c. 3. §. 1.

6. Sed ecce hic insurgit molesta obiectio: Furetur quis modica, illaque consumat, quibus consumptis, non advertens ad præterita furtula furetur aliquid etiam modicum, quod item consumat, sed postea advertat illa furtula cum hoc ultimo conflasse quantitatem notabilem, ac ipsum notabiliter proximo nocuisse, certè hunc teneri ad restituendum sub mortali, quia notabiliter proximo nocuit, fatentur omnes, & tamen nulla præcessit culpa mortalis: ergo contra assertionem secundam, aliquando à peccato veniali mortalis obligatio oriri poterit.

7. Respondeo propter hoc argumentum concedunt nonnulli (ut concedebat P. Joseph à Costa amantissimus præceptor meus in Theologicis, in suis Manuscriptis de iust. & iur. hic) ex veniali posse non raro procedere obligationem restituendi sub mortali. Sed minus apta concessio, si enim id semel concedas, principium illud sacris commune jam destruitur, quod ex actu veniali; seu levi propter improprietatem, oriri nequeat gravis obligatio. Nonnulli dicunt, tunc oriri obligationem ex detentione mortali: sed nihil dicunt, quia possumus supponere illud statim, atque advertit, velle restituere; ergo tunc nulla a terit culpa retentionis. Nonnulli denique cum de Ligo tomo primo, de iust. d. 8. sect. 5. n. 69. docent tunc obligationem sub mortali oriri ex contractu id est, ex consensu implicito, nam quando quis committit furtula, cõsentit velle subire poenam necessariam, & essentialiter illi connexam, id est, poenam restitutionis illius materiae ablata: cum igitur nunc advertat esse materiam notabilem, ex illo consensu obligatur omniò reddere, sicuti, qui promittit Julium unum per diversas vices alteri, debet omnes, si notabilem consensit quantitatem sub mortali tradere. Sed nec responsio sedet; nam, præter cetera, omnes Authores, sup. hoc c. 2. §. 1. n. 1. docent hanc radicem injustae acceptationis fundare obligationem restitutionis formaliter, & immediate ex ipsa culpa, nec recurrunt ad consensum implicitum, qui certè etiam adest in omni injusta acceptatione cujuscunque gravis quantitatis, nec multò minus recurrunt ad poenam: obligatio enim restitutionis in fure non est propriè poena, sed morale debitum inducendi æqualitatem, &c.

Facilior ergo solutio hujus difficultatis fit hujusmodi: Sret, etiam hunc non obligari ad restitutionem sub mortali ex vi præteritarum acceptationum, quae omnes supponuntur veniales. Quid inde? Restituat statim, nec unquam mortaliter peccabit; si autem statim restituet, non dicitur obligationem mortalem restituendi à se contractam extinxisse, nunquam enim illam haecenus contraxit, ut dictum est; Sed dicitur præcavisse, ne incideret in mortalem obligationem, si restitueret.

